

[Theoretical and methodological bases of forecasting of models in vocational schools] Kyiv-Kirovohrad.

2. Anisimov, M. V. (2007.) *Navchalnyi plan i prohrama dlia pidhotovky kvalifikovanykh robotnykiv v profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh: Profesiia – robotnyk z kompleksnoho obsluhovuvannia ta remontu budivel*. [Curriculum and program for trained skilled workers in vocational schools: Profession - worker with complex maintenance and removal of the building]. Kyiv-Kirovohrad.

3. Anisimov, M. V. (2014). *Naochnist v protsesi vykonannia laboratornykh robot*. [Visibility in the process of laboratory work]. Kirovohrad.

4. Anysymov, M. V. (1997). *Osvitlennia i sylove elektrostatkuvannia: Laboratornyi praktykum*. [Lighting and power electrical equipment: Laboratory workshop]. Lybid.

5. Anysymov, M. V. (1998). *Kreslennia*, [Drawing]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

АНІСИМОВ Микола Вікторович – доктор педагогічних наук, член-кореспондент

Аерокосмічної Академії України, професор, професор кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: прогнозування змісту професійної освіти та моделювання професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ANISIMOV Mykola Viktorovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Corresponding Member of the Aerospace Academy of Ukraine, Professor, Professor of the Department of Theory and Methods of Technological Training, Occupational Safety and Life Safety of Volodymyr Vinnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: forecasting of professional education content and modelling of professional preparations of future skilled workers.

Стаття надійшла до редакції 25.12.2019 р.

УДК 373.3:37

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-186-16-19

БІДА Олена Анатоліївна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0448-0852>

e-mail: tetyanna@ukr.net

ОРОС Ільдико Імріївна –

доктор філософії, ректор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7300-9362>

e-mail: ildiko@kmf.uz.ua

ГОНЧАРУК Віталій Володимирович –

викладач кафедри хімії, екології та методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3977-3612>

e-mail: goncharuk424@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розбудова системи освіти, її докорінне реформування, мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки, культури на світовий рівень, національне відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні. Національна доктрина розвитку освіти (Україна у XXI ст.) визначає головну мету діяльності ЗВО, яка полягає у створенні умов для підготовки професіонала [1].

Аналіз останніх досліджень і

публікацій. Теоретичні основи екологічної культури формувалися науковцями різних епох – Платона, Я. Коменського, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, В. Вернадського, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського О. Захаренка та ін. В працях сучасних учених (В. Бондаря, Я. Габєва, А. Галєєвої, С. Гончаренка, С. Дерябо, І. Зверєвої, О. Захлебного, Л. Лук'янової, Н. Менчинської, Н. Ничкало, С. Сисоевої, І. Суравегіної, Л. Хомич та інших) приділено велику увагу екологічному вихованню.

Питанню, щодо формування відповідального ставлення школярів до

природи присвячені роботи І. Білявського, В. Бродвія, Л. Німець, Н. Пустовіт, Г. Пустовіта, Д. Трайтака та інших.

Мета статті – розкрити основи формування екологічної культури в учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культура складається з чотирьох основних елементів:

✓ *Поняття* (концепти). Вони містяться головним чином у мові, завдяки їм стає можливим упорядкувати досвід людей.

✓ *Відносини*. Культури не тільки виділяють ті чи інші частини світу за допомогою понять, але також виявляють як ці складові частини пов'язані між собою: у просторі та часі, за значенням, на основі причинної обумовленості.

✓ *Цінності*. Це загальноприйняті переконання щодо цілей, до яких людина повинна прагнути. Вони складають основу моральних принципів. Різні культури можуть віддавати перевагу різним цінностям, і кожен суспільний лад визначає, що є цінністю, а що ні.

✓ *Правила та норми*. Ці елементи регулюють поведінку людей відповідно до цінностей певної культури [2].

Кожна з цих складових має надзвичайно важливу роль у створенні культурного іміджу та екологічної освіти учнів.

Культура, як і будь-який інший соціальний феномен, виконує певні функції у суспільному житті [3].

Як відомо, культура є комплексом суб'єктивних і об'єктивних, які обов'язково мають засвоюватися в процесі кроскультурної освіти та використовуються в повсякденній орієнтації. Найважливіша функція культури – це те, що вона є способом, за допомогою якого суспільства вирішують проблеми.

Враховуючи сучасні світові тенденції, в Україні набувають особливого значення основні сучасні проблеми школи й охорони природи, тому і підготовка майбутніх учителів до екологічного виховання школярів є актуальною проблемою в діяльності закладів вищої освіти і потребує нових підходів до її оптимального розв'язання. Екологічна освіта майбутніх учителів початкової школи може сприяти повороту людства від споживацького способу життя до бережливо-відновлювального, бо саме з початкової ланки можна прищепити любов до оточуючого середовища, до прекрасного, до здоров'я.

Актуальність екологічної проблеми підсилюється виходом України на

європейський та світовий рівень, що значно розширює функції педагога. Від нього вимагається оволодіння новими технологіями навчання, вміння перебудовувати освітній простір у дієву педагогічну систему на основі заміни репродуктивного стилю педагогічної діяльності на творчий.

Дуже важливо якомога більше наблизити екологічне виховання до повсякденного життя – сприяти усвідомленню школярами, що своєю буденною діяльністю вони впливають на екологічний стан найближчого довкілля, а також формувати у них таке мислення, яке допомогло б їм за будь-якої ситуації оцінювати власну діяльність з позиції і екологічної доцільності.

У зв'язку з тим, що важливим компонентом екологічного світогляду учнів початкової школи є валеологічний компонент, який передбачає збереження і зміцнення здоров'я людини, що в певній мірі залежить від екологічного стану довкілля, ми вважаємо за необхідне упродовж навчання дитини в початковій школі сприяти усвідомленню нею впливів навколишнього середовища на стан здоров'я, формувати культуру здоров'я особистості.

Здоров'я завжди було головним чинником безпеки нації. Здоров'я має бути одним із результатів освіти, одним із головних засад сучасного суспільства. Сьогодні існує необхідність створення такої освітньої інноваційної системи, яка б не лише виховувала освічену культурну людину, але й зберігала її здоров'я.

В Україні діє більше десяти державних програм, спрямованих на пропаганду здорового способу життя дітей та молоді. Державні документи одним із головних завдань освіти визначають виховання свідомого ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління.

На жаль, статистика стану здоров'я школярів сьогодні є досить не втішною. За даними Міністерства охорони здоров'я України близько 89% дітей мають захворювання серцево-судинної системи, верхніх дихальних шляхів, опорно-рухової системи, зору, неврози; прогресує туберкульоз; 50% мають незадовільну фізичну підготовку.

Пропаганда здорового способу життя у дітей початкової ланки є основним чинником формування, зміцнення та збереження здоров'я українського народу. Це педагогічно керована діяльність, спрямована на

забезпечення права кожної дитини народитися і розвиватися здоровою, виживати і мати умови для всебічного розвитку, бути надійно психологічно і соціально захищеною.

Європейське Бюро Всесвітньої організації здоров'я та Ради Європи видало проєкт «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю». Деякі школи нашої країни мають статус експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня з розробки моделей школи сприяння здоров'ю, системи неперервного валеологічного навчання. Створена робоча група Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук, Дитячого фонду ЮНІСЕФ в Україні з розробки концепції формування здорового способу життя у дітей та молоді.

Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю покликана реалізовувати важливе завдання – виростити здорове покоління.

В Україні розроблено модель «Навчальний заклад – Школа сприяння здоров'ю». Школи різних регіонів України покликані розробляти свої моделі і створювати школи сприяння здоров'ю [4].

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. З зазначеного вище можна зробити висновок, що вчені все частіше говорять не просто про навчання молодого покоління, а про екологічну освіту як індивідуальний процес розвитку особистості.

Культура складається з чотирьох основних елементів: поняття (концепти), відносини, цінності, правила та норми. Кожна з цих складових має надзвичайно важливу роль у створенні культурного іміджу та екологічної освіти учнів.

Виокремлено найважливішу функцію культури – це те, що вона є способом, за допомогою якого суспільство вирішує проблеми. Враховуючи сучасні світові тенденції, в Україні набуває особливого значення формування в учнів початкової школи екологічної культури.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Національна доктрина розвитку освіти (Україна у XXI ст.): Затв. Указом Президента України 17 квітня 2002 р. – №347. *Освіта*. 2002. №26. 2–4
2. Теорія та історія світової і вітчизняної культури : підручник / Н. Я Горбач, С. Д. Гелей, З. П. Російська та ін. Львів : Каменяр, 1992. 66.
3. Головлева Е. Л. (2008) Основи міжкультурної комунікації / Е. Л. Головлева. Ростов-на-Дону : Фенікс. 224.

4. Кучай Т. П. (2010) Підготовка майбутніх учителів в університетах великої британії до екологічного виховання учнів. Дис. канд. пед.наук. 13.00.01. К. 239.

REFERENCES

1. *Natsional'na doktryna rozvytku osvity (Ukrayina u KHKHI st.)*. (2002). [National doctrine of educational development (Ukraine in the XXI century)]. Kyiv.
2. *Teoriya ta istoriya svitovoyi i vitchyznyanoi kultury*. (1992). [Theory and history of world and national culture]. Lviv.
3. Holovleva, E. L. (2008). *Osnovy mezhkulturnoy kommunykatsyy*. [Basics of Intercultural Communication]. Rostov-na-Donu.
4. Kuchai, T. P. (2010). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv v universytetakh velykoyi brytaniyi do ekolohichnoho vykhovannya uchniv*. [Preparing future teachers at UK universities for the environmental education of students]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БІДА Олена Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: екологічна культура учнів початкової школи.

ОРОС Ільдіко Імрїївна – доктор філософії, ректор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: екологічна культура учнів початкової школи.

ГОНЧАРУК Віталій Володимирович – викладач кафедри хімії, екології та методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: екологічна культура учнів початкової школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BIDA Olena Anatoliivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of the Ferenc Rakoti II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: environmental culture of elementary school students.

OROS Idiko Imrievna – Doctor of Philosophy, Rector of the Ferenc Rakoti II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: environmental culture of elementary school students.

GONCHARUK Vitaliy Volodymyrovych – Lecturer of the Department of Chemistry, Ecology and Methods of their Teaching Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: environmental culture of elementary school students.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2020 р.